

УДК 004:338.48

С.А. Яремко, В.В. Коваленко

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ АУДИТУ В КОНТРОЛЬНО-РЕВІЗІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Яремко С.А., Коваленко В.В. Дослідження проблем впровадження сучасних інформаційних систем аудиту в контрольно-ревізійній діяльності. У статті досліджено проблеми впровадження інформаційних систем і технологій в аудиті. Розглянуто спеціалізоване програмне забезпечення, яке використовується в аудиті, його види та проведена порівняльна характеристика параметрів сучасних інформаційних систем фінансового контролю, що дозволило розробити рекомендації щодо підвищення якості аудиторських послуг на основі ефективних інформаційних технологій і систем.

Ключові слова: аудит, аудитор, аудиторське програмне забезпечення, автоматизована обробка, програма аудиту.

Табл. 1. Рис.1.

Яремко С.А., Коваленко В.В. Исследование проблем внедрения современных информационных систем аудита в контрольно-ревизионной деятельности. В статье исследованы проблемы внедрения информационных систем и технологий в аудите. Рассмотрено специализированное программное обеспечение, которое используется в аудите, его виды и проведена сравнительная характеристика параметров современных информационных систем финансового контроля, что позволило разработать рекомендации по повышению качества аудиторских услуг на основе эффективных информационных технологий и систем.

Ключевые слова: аудит, аудитор, аудиторское программное обеспечение, автоматизированная обработка, программа аудита.

Yaremko S.A., Kovalenko V.V. Studies of the introduction of modern information systems audit control and audit activities. This paper investigates the problem of implementation of information systems and technology in audit. A specialized software that is used in the audit, its types and the comparative characteristic parameters of modern information systems audit, which allowed to develop recommendations to improve the quality of audit services based on effective information technology.

Keywords: audit, auditor, auditing software, automated processing, audit program.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку ринкової економіки характеризується зростанням кількості та складності господарських операцій. Тому необхідність використання аудитором сучасних інформаційних систем для обробки фактографічної інформації як в ході перевірки, так і при виконанні аналітичних процедур є актуальною задачею досліджень. Автоматизована обробка дозволяє швидко та точно виявляти відхилення і диспропорції показників, більш ефективно планувати і проводити сам процес аудиторської перевірки.

Впровадження інформаційних систем як внутрішнього, так і зовнішнього аудиту є гарантом розвитку та підвищення ефективності управління підприємством. Сьогодні важливим є пошук шляхів зниження витрат робочого часу аудитора та його оптимізація, що можна забезпечити шляхом використання високоякісного комп'ютерного забезпечення. Крім того, майбутнє комп'ютеризації аудиту визначає його здатність орієнтуватися на інвесторів, власників, акціонерів, а отже, задовольняти інформаційні вимоги різних напрямків аудиту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні аспекти проблем комп'ютеризації аудиту у своїх працях досліджували такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як Ф. Ф. Бутинець, С. В. Івахненко, В. І. Подольський, В.П. Завгородній, М. Т. Білуха, Б. Е. Одинцов, А.Н. Романов, Г.В. Федорова, Е.Л. Шуремов та ін. Вони визначили теоретико-методичні підходи, що застосовують аудиторі під час комп'ютеризації, сформували основні вимоги щодо автоматизації аудиту на основі вітчизняних, а також міжнародних стандартів.

Невирішені частини проблеми. Аудит як вид діяльності і сегмент ринку ще зовсім молодий. Однак швидкий розвиток даної галузі (збільшення числа аудиторських фірм, розширення спектру надаваних ними послуг), вдосконалення і розвиток законодавчої та нормативної бази, а також майже суцільна автоматизація бухгалтерського та податкового обліку, поставили питання щодо автоматизації і в даній сфері. Працівники більшості підприємств вже не уявляють організацію своєї роботи без застосування інформаційних технологій.

Проте, проблемою залишається оптимальний вибір відповідного забезпечення для аудиту та безпосередньо застосування відповідного продукту.

Метою дослідження є підвищення ефективності та якості надання аудиторських послуг на основі дослідження основних інформаційних систем.

Основні результати дослідження. Використання комп'ютерних програм у ході аудиторської перевірки відображено в спеціальній нормативній документації. У Національному нормативі № 30 "Використання комп'ютерів в аудиті" вказується, що мета і сфера діяльності аудитора не змінюються, коли йдеться про перевірку середовища електронної обробки даних (ЕОД). Цим же нормативом регулюються й інші питання використання комп'ютерів в аудиті. Різні

варіанти використання комп'ютера відомі як "Методи аудиту за сприяння комп'ютера (МАСК)". Їх можна використовувати із залученням усіх відомих типів і конфігурацій комп'ютерів. Разом з тим, поряд зі створенням відповідного правового поля для автоматизації аудиту, на сьогоднішній день існує ряд проблем на шляху впровадження і використання інформаційних систем в аудиті. До найважливіших з них належать такі:

1. Низький рівень розвитку аудиторського ринку, викликаний незначним періодом його становлення.

2. Аудит фінансової звітності згідно з міжнародними стандартами багато в чому має за основу так зване «професійне судження аудитора», яке ґрунтується на його досвіді та інтуїції. Тобто, бездумна комп'ютеризація аудиту може призвести до такої його автоматизації, яка потягне за собою ряд помилок при проведенні аудиту.

3. Різна галузева спеціалізація клієнтів аудиторських фірм, що при динамічно мінливому законодавстві заважає детально налагодити спеціалізовані системи на усі можливі випадки.

4. Ряд методичних проблем, зокрема, необхідність розроблення методичних підходів реалізації трансформаційних процедур перетворення фінансових звітів по заданих форматах, не розголошуючи при цьому комерційну таємницю тих аудиторів, які вже виконують подібні замовлення й знають, як цю роботу виконувати.

5. Низький рівень комп'ютерної грамотності користувачів.

6. Розробка аудиторського програмного забезпечення є досить важким процесом, який потребує значних фінансових витрат [3].

Коло розробників програмного забезпечення для аудиту не таке широке, як для бухгалтерських і управлінських систем. На даний момент існують спеціалізовані програми, представлені на українському ринку програмних продуктів, орієнтованих на комплексне вирішення завдань, пов'язаних з аудиторською перевіркою [2, с. 120].

В Україні ринок аудиторського програмного забезпечення на сьогодні тільки починає розвиватися. Серед спеціалізованого аудиторського програмного забезпечення, яке представляє собою завершені програмні продукти для продажу, можна назвати такі: програмний продукт „Асистент Аудитора” (розробник фірма „Сервіс-аудит”), програмний продукт „Помічник аудитора” (фірма „Гольдберг-аудит”), програмний продукт „Abacus Professional”, програмний комплекс „ЕкспрессАудит: ПРОФ” та програмний продукт „IT Audit: Аудитор” (КСБ „Мастер-Софт”).

Що стосується спеціалізованого софту, призначеного для складання програми аудиту і формування експертних висновків, то тут позицію лідера впевнено тримають розробки компаній «Майстер-Софт», «Термика» і «Гольберг-Софт».

Проведемо аналітичний огляд найбільш поширеного ліцензійного програмного забезпечення на прикладі програмних продуктів «IT Audit: Аудитор», «ЕкспрессАудит: ПРОФ» і AuditXP «Комплекс Аудит» та української новинки "KIT Аудит".

За результатами досліджень, проведених аналітиками Інституту професійних бухгалтерів і аудиторів Росії, більшість inside-фахівців віддає перевагу програмі «IT Аудит: Аудитор v. 2.1.0». Основними перевагами цієї програми є можливість взаємодії з «1С: Підприємство» (версії 7.7, 8.1, 8.2) і повна сумісність функціонування з різними типами операційних систем, починаючи від традиційної XP і закінчуючи Windows 7. «IT Аудит: Аудитор v. 2.1.» надає користувачам цілий спектр можливостей:

- складання детального графіка аудиторських перевірок;
- формування програми аудиту;
- розстановки пріоритетів і вагових коефіцієнтів;
- аналізу даних бухгалтерського обліку.

За даними розробників, використання «IT Аудит: Аудитор v. 2.1.0» дозволяє скоротити термін виконання проекту на 10-20%, якщо мова йде про податковий аудит великих підприємств. У випадку з представниками малого бізнесу зниження трудомісткості діловодства не настільки відчутно.

Основний конкурент «IT Аудит: Аудитор v. 2.1.0» – програма «ЕкспрессАудит: ПРОФ», розроблена фахівцями консалтингового агентства «Термика». Цей ліцензійний продукт призначений для:

- розробки загальної схеми і програми аудиту;
- створення проектної документації;
- комплексного аналізу систем бухгалтерського обліку;

– підготовки аудиторського висновку.

Головна відмінність програми від конкурентів – інтегрований інформаційний базис, що складається з 2-х тисяч запитань і відповідей. Одна з переваг програми – регулярне оновлення розділів. Її суттєвий недолік – несумісність з операційною системою Linux.

Окремої уваги заслуговує і технічна розробка компанії «Гольберг-Софт» – програма AuditXP «Комплекс Аудит». Цей інформаційний продукт містить повний комплект документації, необхідної для здійснення аудиту. До переваг софта слід віднести:

- автоматичний пошук розбіжностей у фінансовій документації підприємства,
- об'єднання декількох БД в одну без використання спеціальної мережевої версії;
- можливість використання баз даних системи 1С, «Турбо Бухгалтер» [1, с. 98].

Функціональний потенціал AuditXP «Комплекс Аудит» є досить вагомим. На сьогодні її технічними напрацюваннями користується більше 1500 організацій Росії, що свідчить про ефективність даної розробки. За твердженнями творців цієї системи, будь-яка консалтингова компанія може повністю змінити програму під внутрішньокорпоративні стандарти аудиту.

Новинкою на українському ринку програм з автоматизації аудиту є система «КІТ.Аудит», розроблена командою АІС «КІТ.Аудит» в 2011 році. «КІТ.Аудит» створена для забезпечення:

- повної відповідності міжнародним та національним стандартам проведення аудиту;
- суттєвого зменшення собівартості аудиторської перевірки;
- автоматизації значної частини трудомістких робіт:
- планування та контролю витрат робочого часу персоналу;
- значного підвищення якості та прозорості робіт аудиторської фірми [3, с. 283].

«КІТ.Аудит» доступна в різних комплектаціях: легка, повна, професійна.

Для покращення аналізу представимо основні характеристики розглянутих сучасних інформаційних систем аудиту в таблиці 1.

Таблиця 1. Порівняння сучасних інформаційних систем в аудиті

Характеристика	“ІТ Аудит: Аудитор”	“Експрес Аудит: Проф”	AuditXP “Аудит звітності”	“КІТ.Аудит”
Наявність конфігурацій	ІТ Аудит: Аудитор Професіонал, ІТ Аудит: Аудитор Експрес, ІТ Аудит: Методолог	Не зазначено	Комплекс аудит, Робоче місце та робочі документи аудитора	легка, повна, професійна
Вартість продукту, грн..	3600	7300	2800	14800
Сумісність з ІС обліку та аудиту	1С:Підприємство 7.7 (8.2)	Не зазначено	1С, «Турбо Бухгалтер»	Не зазначено
Кількість робочих документів та процедур	400	Не зазначено	700	300
Автоматичне заповнення документів	+	+	+	+
Остання версія	4.1	2.2	1.2.102	1.8

Аналіз таблиці свідчить про те, що найбільш ефективною інформаційною системою для здійснення аудиту на даний час є AuditXP «Аудит звітності», адже вона має в наявності понад 700 робочих документів, сумісна з інформаційними системами обліку. Спільною перевагою усіх розглянутих інформаційних систем є автоматичне заповнення документів, що економить час аудитора під час перевірки, а також постійне оновлення версій, які є більш зручними у застосуванні.

Одним із основних показників обрання певної інформаційної системи є її вартість. На рисунку 1 представлені показники вартості найбільш поширених інформаційних систем аудиту.

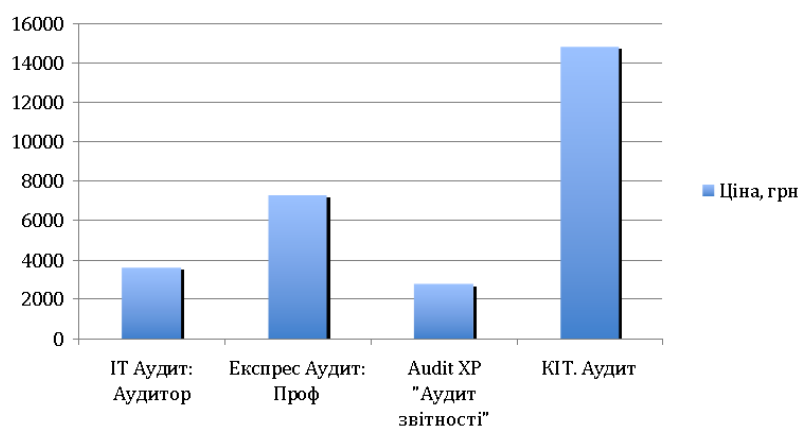

Рис. 1. Графічний аналіз вартості сучасних інформаційних систем аудиту

Як видно з рисунка 1, найбільш доступною по ціні є також інформаційна система AuditXP «Аудит звітності», на сьогоднішній день її ціна складає 2800грн. Вищу ціну має «ІТ Аудит: Аудитор» – 3600грн. А найдорожчою інформаційною системою аудиту у наш час являється «ІТ.Аудит»– 14800грн.

На основі проведеного огляду сучасних інформаційних систем, що використовуються в аудиті та їх аналізу можна запропонувати ряд рекомендацій для підвищення ефективності автоматизованих систем аудиту:

- використання шаблонів робочої документації аудитора;
- застосування методів математичного моделювання для обробки первинної інформації;
- забезпечення можливості обробки бази клієнта аудиту методами і засобами, доступними користувачу ПК;
- використання бази нормативно-довідкових документів, яка постійно оновлюється;
- проведення контрольних операцій з використанням структури дерева рішень, а не окремих блоків питань.

Висновки. Таким чином, на основі дослідження проблем автоматизації аудиту та аналітичного огляду і графічного аналізу сучасних інформаційних систем аудиту були розроблені рекомендації, що дозволять підвищити якість аудиторських послуг та їх ефективність. В цілому ж, науково обгрунтована автоматизація аудиту дозволить значно підвищити якість роботи аудитора.

1. Береза А. М. Основи створення інформаційних систем [Текст] / А. М. Береза. – 2-е вид., перероб. і допов. – К.: КНЕУ, 2001. – 214 с.
2. Гуцаленко Л.В. Аудит в Україні: розвиток, проблеми та шляхи вирішення / Л.В.Гуцаленко // Інноваційна економіка. – 2011. – №20. – С. 97-99.
3. Івахненко С.В. Комп'ютерний аудит: контрольні методики і технології. / С.В. Івахненко – К.: Знання, 2005. – 286 с.
4. Івахненко С. В. Автоматизація аудиту в Україні та світі: підходи і програмне забезпечення // Аудитор України. – 2007. – № 3. – С.19-24.
5. Інформаційні технології в обліку та аудиті. Аудит інформаційних технологій //Матеріали Міжнар. наук-практ. конф., 24-25 листопада 2006 р. – Харків, 2006. – 213 с.
6. Калініченко Л.Т. Проблемні питання щодо автоматизації аудиту в Україні / Л.Т. Калініченко // Вісник Дніпропетровського університету. – 2011. – №5. – С. 282-284.
7. Міжнародний стандарт аудиту 401. Аудит середовищ комп'ютерних інформаційних систем. – К., 2008. – 68 с.
8. Оліфіров О.В. Управлінські інформаційні системи в аналізі і аудиті. – Донецьк, 2011. – С.51-84.
9. Переход к международным стандартам бухгалтерского учета/[Электронный ресурс]. – Режим доступа <<http://consulting.ru>> .
10. Терещенко Л. О., Матієнко-Зубенко І. І., 34 Інформаційні системи і технології в обліку: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2004. — 187 с.